

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 11, Sayı: 21, Mart 2024, s. 49-69, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 11, Issue 21, March 2024, pp. 49-69

Araştırma Makalesi/Research Article

SİĞINMACI ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞME SÜRECİNDE OYUN TEMELLİ ETKİNLİKLER VE SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANIMI*

*Game-Based Activities In The Socialization Process Of Asylum
Students And Their Use In Social Studies Course*

**Dilan SONTEKİN¹, İlayda KAYA², Emine TARHAN³,
Özlem Çakar ÇELİK⁴**

Geliş/Received: 27.02.2024

Kabul/Accepted: 22.04.2024

Öz

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler dersi bağlamında sığınmacı öğrencilerin oyun temelli etkinliklerle tasarlanmış öğretim sürecinde uyum problemlerinin ortadan kalkmasına katkı sağlamaktır. Çalışmada tercih edilen yöntem nitel türde durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim sürecinde Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu'nda Türk ve sığınmacı öğrencilerin bir arada bulunduğu 5A şubesindeki 44 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubu amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik (heterojen) örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmada durum çalışmasının doğasına uygun veri toplama aracı olarak video kayıtları, sınıf gözlemleri, öğrencilerle bireysel ve odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Elde edilen veriler durum çalışmaları kapsamında sıklıkla kullanılan tümevarım analizleriyle çözümlenmiştir. Bu kapsamda veriler kodlanmış, temalar oluşturulmuştur. Sığınmacı ve Türk öğrencilerin bir arada bulunduğu sınıfta oyun temelli etkinliklerle sosyal bilgiler dersinin işlenmesinin öğrencilerin derse katılımına, ders öğretmenleriyle ilişkilerine, arkadaşlık ilişkilerine, sınıf kurallarına uyumlarına ve dersin kazanımlarının etkili bir şekilde verilmesine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir. Beş haftalık oyun etkinlikleriyle işlenen derse ait bireysel ve odak grup görüşmelerinde oyunların derse katılımı arttıran önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Hem Türk öğrenciler hem sığınmacı öğrenciler öğretmenle ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini ifade etmiştir. Katılımcı görüşlerinin hemen hepsi

* Bu makale TÜBİTAK 2209-A kapsamında desteklenen 1919B012215321 nolu projeden oluşturulmuştur.

¹ sontekindilan@gmail.com, ORCID: 0009-0002-2403-366X

² ilaydakaya314@gmail.com, ORCID: 0009-0009-0590-5611

³ eminetrhann@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5592-2543

⁴ Doç.Dr. Fırat Üniversitesi, ocakar@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2896-3066

oyun etkinliklerinin arkadaşlık ilişkilerinde engel olmadığını hissettirdiğini ifade etmiştir. Oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı, derse yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği tespit edilmiştir. Oyun etkinliklerindeki kuralların gerekliliği sınıf ve okul kurallarının da gerekli olduğu düşüncesini uyandırmıştır. Özellikle Türk öğrencilerle sığınmacı öğrenciler arasındaki uyumu kolaylaştırmış, öğrencilerin kendi deyimiyle birbirlerinin aynı olduğunun farkına varmalarına yardımcı olmuştur. Bu kapsamda oyun etkinliklerinin ön yargıların ve kalıp yargıların kırılmasında önemli bir yere sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun Temelli Etkinlikler, Sığınmacı, Sosyal bilgiler

Abstract

The aim of this study is to contribute to the elimination of adaptation problems of refugee students in the teaching process designed with game-based activities in the context of social studies course. The preferred method in the study is a qualitative type of case study. The study group of the research consisted of 44 students in the 5th Grade A Branch of Elazığ Mustafa Kemal Secondary School, where Turkish and refugee students were included, in the 2022-2023 academic period. The study group was determined by maximum diversity (heterogeneous) sampling, one of the purposeful sampling techniques. In the research, data was collected through video recordings, classroom observations, and individual and focus group interviews with students as data collection tools appropriate to the nature of the case study. The data obtained were analyzed with inductive analysis, which is frequently used within the scope of case studies. In this context, the data was coded and themes were created. It has been determined that teaching the social studies course with game-based activities in the classroom where refugee and Turkish students are together positively contributes to the students' participation in the course, their relationship with the course teacher, their friendship relations, their compliance with the classroom rules and the effective delivery of the course outcomes. In the individual and focus group interviews of the 5-week course taught with game activities, it was determined that games are an important factor that increases participation in the course. Both Turkish students and refugee students stated that their relationships with the teacher developed positively. Almost all of the participant opinions stated that game activities made them feel that there were no obstacles in their friendship relationships. It has been determined that game-based activities facilitate students' learning and change their attitudes towards the course positively. The necessity of rules in game activities has awakened the idea that classroom and school rules are also necessary. In particular, it facilitated the harmony between Turkish students and refugee students and, in their own words, helped the students realize that they were the same. In this context, it has been concluded that game activities have an important place in breaking prejudices and stereotypes.

Keywords: Game Based Activities, Refugee, Social Studies

Giriş

2021 yılı sonu itibariyle dünyada 89,3 milyon insan zorla yerinden edilmiş olarak (çatışma, şiddet, zulüm sebebiyle) hayatına devam etmektedir. Türkiye bu kapsamda 3,6 milyon Suriyeli, 320.000 kadar da diğer uyruklardan nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Bu rakamlarla zorla yerinden edilmiş nüfusu en fazla barındıran ülke Türkiye'dir (UNHCR, 2022). Türkiye 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'ne taraf olup Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle ülkesini terk edenler "mülteci", Avrupa dışında meydana gelen olaylarda ülkesini terk edenler "şartlı mülteci" statülerini tanımaktadır (www.goc.gov.tr). Henüz mültecilik başvurusu sonuçlanmamış kişileri ise "sığınmacı" olarak (Ünal, 2014: 71) kabul etmektedir. Bu kapsamda Suriye, Afganistan, Irak gibi ülkelerden gelen kişiler sığınmacı statüsündedir. Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı nüfusun niceliksel büyüklüğü söz konusu kitlenin ülke nüfusuyla sosyal uyumunu bir gereklilik haline getirmiştir. Sosyal uyumun gerçekleşmesi gereken en önemli alanlardan biri eğitim-öğretim ortamları yani okul ortamıdır. Nitekim Göç İdaresi Müdürlüğü'nün verilerine göre (Eylül, 2018) 1.047.536 olan Suriyeli eğitim çağındaki nüfusun kademeli olarak Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî okullara kaydedilmesi çalışmaları devam etmekte ve 475.152 geçici koruma altındaki Suriyeli ve 54.601 Iraklı olmak üzere toplam 529.753 öğrenci Türkçe müfredatla eğitim görmektedir (hbogm.meb.gov.tr). Okullaşma oranı, sığınmacı nüfusun toplum dışına itilme, gettolaşma ve radikalleşmeye yönelme riskini ortadan kaldıracak önemli bir boyuttur (Tanrıku, 2018). Ancak okullaşma oranından daha önemli olan sığınmacı öğrencinin Türk öğrencilerle, öğretmen ve yöneticilerle uyumu veya sağlıklı ilişkisidir.

Alan yazın incelendiğinde sığınmacı öğrencilerle ilgili çalışmaların birçoğu var olan durumun ortaya konması üzerinedir. Bu kapsamda sığınmacı öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarında yaşadığı problemler detaylı bir şekilde ortaya konmuş olup bu problemlerin en önemlisi dil sorunu olarak ifade edilmiştir (Sarıtış vd. 2016, Levent ve Çayak 2017, Sarier, 2020). Bu çalışmalarda dil sorununun iletişim problemlerine, akademik başarı düşüklüğüne ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkan ders akışının bozulması, akademik seviye farkının ortaya çıkması, etnik gruplaşmalar, davranış sorunları gibi birçok problemin ortaya çıkmasına zemin hazırladığı vurgulanmıştır (Songür ve Olgun, 2020, Şimşir ve Dilmaç 2019, Bulut vd. 2018). Ancak bu problemlerin giderilmesine yönelik durum çalışmalarının, eylem araştırmalarının ve deneysel çalışmaların eksikliği alan yazında önemli bir boşluktur. Bu çalışmada oyun temelli etkinliklerle sığınmacı

öğrencilerle Türk öğrencilerin uyum sorunun hafifletilmesi, akademik başarılarının yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Oyun çocuk için önemli bir eğlence aracıdır. Bununla birlikte oyun etkinliklerinin eğitim öğretim ortamlarında kullanılması oyunları sadece eğlence aracı olmaktan öteye taşımaktadır (Bayram ve Çalışkan, 2019). Oyunlar toplumsal kurallarının gerekliliğinin anlaşılması ve bu kurallara uyumun sağlanması açısından da önem arz eder. Daha da önemlisi oyunların evrensel bir karakter sergilemesidir. Yani zaman ve mekândan bağımsız olarak çocuklar için önemlidir (Koçyiğit vd. 2007; Çil ve Sefer, 2021). Çocuğun çevresinde yaşananları, toplumsal rolleri anlamlandırması, dil becerilerinin gelişmesi aynı zamanda gerçek hayatta karşılaşılabileceği sorunların çözümünde oyun önemli bir araçtır (Bacanlı, 2003, Marsell, 2009. Akt. Çil ve Sefer, 2021).

Eğitim öğretim ortamlarında eğitsel oyunlar kullanılır. Eğlendirirken öğretme amacı vardır. Bununla birlikte öğrenilenlerin pekiştirilmesine, rahat bir ortamda tekrar edilmesine imkân veren etkinlikler bütünüdür (Demirel, 1999. Akt: Çavuş vd.). Aynı zamanda öğrencinin derse ilgisini arttıran, akademik başarıyı olumlu yönde etkileyen, öğrenciler arası iletişimi ve uyumu geliştiren, oyunun kurallarıyla birlikte sorumluluk bilincine katkı sağlayan etkinliklerdir (Uygun vd. 2018).

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel araştırma türlerinden durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması Türkiye’de örnek olay ya da vaka çalışması olarak da bilinmektedir. Merriam (2009) durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine tasvir edilmesi ve incelenmesi olarak tanımlamıştır. Betimsel araştırmalar içerisinde bulunan durum çalışması sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılır. Özellikle psikoloji, sosyoloji ve eğitim bilimleri alanlarında kullanılan bir araştırma türüdür. Dil öğrenimi, ikinci dil edinimi, öğretmen yetiştirme vb. konularda durum çalışmalarına sıklıkla başvurulur. Karmaşık istatistiksel bulgularla oluşturulan deneysel çalışmalar yerine bir kişi, olay ya da olguyu derinlemesine ve boylamsal inceleyen nitel araştırma türüdür. Bu proje beş hafta olarak tasarlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında uygulanmıştır. Durum çalışması birkaç hafta şeklinde tasarlanacağı gibi birkaç yıl şeklinde de tasarlanabilir. Bu araştırma türü ses-görüntü kaydı, varsa yazılı kaynak veya belgelerle derinlikli betimlemeler yapmayı ve mantıksal örüntüler ve yorumları oluşturmayı amaçlar (Paker, 2015). Yin (2003) durum çalışmasını

araştırmacının kontrol edemediği durumlarda neden ve nasıl sorularını temel olarak cevap bulmaya çalışan bir yöntem olarak tanımlamıştır. Creswell (2007) ise sınırlı bir sistemin varlığı ile birçok veri kaynağından elde edilmiş bilgilerin detaylı analiz edilmesi biçiminde tanımlamıştır. Durum çalışmaları ile sınırlı bir zaman diliminde tek bir olgu üzerine çalışılabileceği gibi (Gerring, 2007) bir veya birkaç durum, olgu kendi içerisinde bütüncül analizle çalışılabilir (Yıldırım ve Şimşek 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim sürecinde Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu 5A sınıfındaki 44 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrenci grubu içerisindeki 6 öğrenci sığınmacı öğrenci statüsündedir. Uygulama okulu ile gerçekleştirilen ön görüşmelerde en fazla sığınmacı öğrencinin bulunduğu şube 5-A olarak belirlenmiştir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik (heterojen) örnekleme ile belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik ölçütleri meslek, kariyer, çalışılan kurum gibi sosyal değişkenler olabileceği gibi yaş, cinsiyet, etnik köken, coğrafi konum vb. bireysel değişkenlerde olabilir (Creswell & Clark, 2016 Akt: Baltacı, 2018). Projede maksimum çeşitlilik örneklemesine uygun olarak etnik köken, cinsiyet, doğum yeri şeklinde ölçütler belirlenmiştir. Bu araştırmada durum çalışmasının doğasına uygun veri toplama aracı olarak video kayıtları, sınıf gözlemleri, öğrencilerle bireysel ve odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Elde edilen veriler durum çalışmaları kapsamında sıklıkla kullanılan tümevarım analizleriyle çözümlenmiştir. Bu kapsamda veriler kodlanmış, temalar oluşturulmuştur. Böylelikle elde edilen verileri açıklayacak kavram ve ilişkilere ulaşılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Daha sonra elde edilen bulgular yorumlanmış, tablolar halinde sunulmuştur. Çalışma kapsamında bireysel görüşmelerde her bir katılımcı Bireysel Görüşme Katılımcı 1,2 vb. (BGK-1 gibi) kodlanmış, odak grup görüşmelerinde ise Odak Grup Görüşmesi Türk Öğrenci 1,2.. vb. (OGTÖ-1 gibi), Odak Grup Görüşmesi Sığınmacı Öğrenci 1,2.. vb. (OGSÖ-1 gibi) kodlanmıştır.

Araştırma Süreci

Çalışma Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırmayla ilgili gerekli izinler alınmasıyla başlamış ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Elazığ merkez ilçede yürütülmüştür. Bu kapsamda Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu çalışma için tercih edilmiştir. Bu okulun tercih edilme nedeni merkezde kolay ulaşılabilir bir konumda olması ve sığınmacı statüsünde bulunan öğrencilerinin varlığıdır. Çalışma için okulda sığınmacı öğrenci sayısının en yüksek olduğu 5-A sınıfı tercih edilmiştir.

Sınıf İçi Uygulamalar

Çalışma kapsamında beş haftalık (27.04.2023 -25.05.2023) etkinlik planlanmıştır. Her hafta bir oyun etkinliğiyle birlikte dersler işlenmiştir. Bu oyunlar uygulanma tarihlerine göre sırasıyla; çarkıfelek, çarkı çevir haritaya koş, yapboz etkinliği ile illerimiz, bölgelerimiz, topu yerleştir soruyu cevaplandır, zıp zıp oyunu şeklindedir (Faiz, 2021, Karadeniz ve Er, 2021). Belirtilen oyunların üçünde sınıf küçük gruplara bölünmüş, iki oyunda da iki büyük gruptan oluşmuştur. Çarkıfelek oyununda sınıf dört gruba ayrılmıştır. Her grubun çarkı üç kez çevrime hakkı olmuştur. Kazanan grup ödüllendirilmiştir. Bu etkinliğe sınıfın tamamı katılamamıştır. Ancak grupların tamamı etnik açıdan heterojen olarak düzenlenmiştir. İkinci hafta “çarkı çevir, haritaya koş” etkinliğinde sınıf ikişer kişilik gruplara bölünmüştür. Üçüncü hafta gerçekleştirilen yapboz etkinliğinde de sınıf üçer kişilik gruplara ayrılmıştır. “Topu yerleştir soruyu cevaplandır” etkinliği ve “zıp zıp oyunu”nda sınıf iki büyük gruba ayrılmıştır. Dersin bir saati, anlatım, soru-cevap, iki saati ise oyun etkinlikleriyle gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan gruplarda sığınmacı öğrencilerin sayısına göre heterojenliğe dikkat edilmiştir. Yani aynı grupta sığınmacı-Türk eşleşmesine özen gösterilmiştir. Oyun öncesi öğrencilere oyun hakkında genel bilgiler verilmiş, oyunun kuralları anlatılmış, sonrasında gruplar oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmada katılımcı görüşleri yazılı hale getirilerek içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, sosyal gerçekleri araştırırken sözel, yazılı ve diğer farklı türdeki materyallerin taşıdığı mesajı anlam ve dilbilgisi açısından objektif ve sistematik olarak sınıflandıran, sayısallaştıran ve çıkarımlarda bulunan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl & Aslan, 2001, s.22). Durum çalışmalarında yapı geçerliliğini arttırmak için kullanılan yöntemlerden biri veri çeşitliliğinin sağlanması, kanıt zincirinin oluşturulmasıdır. Ayrıca araştırma güvenilirliği sağlamak adına farklı araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda aynı yollarla benzer sonuçlar elde edilebilmesi amaçlanarak tasarlanır (Aytaç, 2012). Bu kapsamda çalışmada yapı geçerliliğini arttırmak için veri çeşitlenmesine gidilmiş, bir kanıt zinciri oluşturulmuştur. Çalışma farklı araştırmacılar tarafından daha sonra yapılacak çalışmaların aynı yolları takip ederek benzer sonuçlar ulaşılabilmesine imkân verecek şekilde tasarlanmıştır.

Araştırma Etiği

Bu çalışmanın 30.03.2023 tarih ve 11 nolu karar numarasına sahip etik kurul belgesi bulunmaktadır. Çalışma etik kurallara dikkat edilerek hazırlanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen veriler belirlenen alt amaçlar doğrultusunda çözümlenmiş, kodlar ve kategoriler halinde sınıflandırılmış, yorumlanmış ve tablo halinde sunulmuştur.

Çalışma kapsamında ilk olarak “oyun temelli etkinlikler derse katılımını nasıl şekillendirmiştir? maddesi hem bireysel görüşmelerde hem de odak grup görüşmelerinde katılımcılara yönlendirilmiştir. Katılımcılardan alınan görüşler içerik analiziyle çözümlenmiş, kategori ve kodlar halinde Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’de görüldüğü gibi oyun temelli etkinliklerin derse katılımı şekillendirmesi noktasında katılımcı görüşleri iki kategori altında değerlendirilmiştir. Buna göre “katılımı etkileyen faktörler” kategorisine ait kodlar oyunları sevme, eğlenme, ilgi, beğenme, mutluluk ve motivedir. “Oyun etkinliklerinin faydaları” kategorisi içerisinde ise katılımı arttırması, anlamının kolaylaşması, odaklanma, dikkatin artması, öğrenmenin artması, başarıma, sosyalleşme, pekiştirme vb. kodlar şeklinde tespit edilmiştir. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Katılımı etkileyen faktörler” kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-5: “eğlenceliydi ve ödül alınca mutlu oluyordum bunlar beni motive ediyordu derse katılmama arttırdı”. **BGTK-6:** “derse olan katılımı arttırdı ilk önce sınavdan yapamadığımız soruları daha iyi yapıyoruz ve derse katılmamızı sağlıyor etkinlikler. Oyun oynarken daha iyi oluyor soruları cevaplayınca daha mutlu oluyorum hediyeler kazandıkça çok mutlu oluyorum”. **BGTK-1:** “Ben çok eğlendim oyun oynarken bazı soruları bilemediğim için evde araştırdım ve bildiğim sorularda da sevindim yani sorulara doğru cevap vermem beni burada motive etti”.

Oyun etkinliklerinin faydaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-2: “Oyunlar eğlendirerek öğretmesi çok iyiydi ve eğlenerek öğrendim.” **BGTK-3:** “derslerimizde daha başarılı oluyoruz sınavlarımızda daha fazla etki ediyor.” **BGTK-1:** “sınavlarda daha başarılı oldum. yanlış yaptıklarımın doğrusunu bir kağıda geçirip sonra evde tek tek çalışıyordum”

Tablo 1. Oyun temelli etkinlikler ve derse katılım ilgili düşünceler

Kategori	Katılımı Etkileyen Faktörler	f		Toplam
		Olumlu	Olumsuz	
Kodlar	Oyunları sevme	9	-	9
	Eğlenme	12	-	12
	İlgi	2	-	2
	Beğenme	4	-	4
	mutluluk	3	-	3
	Motive	5	-	5
Kategori	Oyun Etkinliklerinin Faydaları	f		Toplam
Kodlar	Katılımı arttırması	4	-	4
	Anlamanın kolaylaşması	6	2	8
	Odaklanma	1	-	1
	Dikkatin artması	1	-	1
	Öğrenmenin artması	9	-	9
	Başarma	2	-	2
	İsteğin artması	1	-	1
	Sosyalleşme	1	-	1
	Pekiştirme	1	-	1
	Özgüvenin artması	1	-	1
	Sıkıcılığın azalması	-	2	2
	Çekingenliğin azalması	2	-	2
	Soru çözmeye teşvik	5	1	6
	Yazma ile sınırlı olmaması	2	-	2
	Etkinlik	-	1	1
	Sığınmacı	3	-	3
	Arkadaş	8	-	8
Toplam		82	6	88

Çalışma kapsamında Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde katılımcılar; sosyal bilgiler dersinde oyun temelli etkinliklerin derse katılımı arttırdığını, sınavlarda başarıyı yükselttiğini, eğlenerek öğrenmenin gerçekleştiği, oyunların derse karşı motive edici bir unsur olduğu, derse adapte olmayı arttırdığı ve çekingenliği azalttığını ifade etmiştir. Örneğin **OGTÖ-1**: “bu etkinlikler derse olan katılımımı arttırdı bundan sonra daha iyi gelişmeler yaptı ben de sınavlarda daha başarılı oldum. Ben çok eğlendim oyun oynarken bazı soruları bilemediğim için evde

araştırdım ve bildiğim sorularda da sevindim yani sorulara doğru cevap vermem beni burada motive etti mesela hediye alıyorsun daha çok çalışmalısın. Çekincem olmadı etkinliklerde. Eğlenerek öğrendiğimi düşünüyorum” **OGTÖ-2:** “bence bu etkinlikler hem sınavdaki başarımızı hem de derslerde daha adapte olmamızı arttırmak için güzeldi ben beğendim.” **OGTÖ-5:** “eğlenceliydi ve ödül alınca mutlu oluyordum bunlar beni motive ediyordu derse katılamamı arttırdı” şeklinde açıklamıştır.

İkinci odak görüşmeler ise sığınmacı statüsünde bulunan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmede bütün katılımcılar olumlu görüş belirtmiştir. Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgulara paralel olarak oyun temelli etkinliklerde katılım açısından çekincelerinin ortadan kalktığını, derse katılımlarının arttığını, dersin eğlenceli geçtiğini, mutlu olduklarını, motive olduklarını, hediye kazanmayı sevdiklerini, eğlenerek öğrendiklerini, dersi daha iyi anladıklarını, iletişimlerinin arttığını, öğretmenle ilişkilerinin düzeldiğini ifade etmişlerdir. **OGSÖ-5:** “bu kurs bizi çok ifade etti çok iyi anladım derse daha çok katılmaya başladım diğer bilgiler dersinde. Hocam hediye gösterildiği zaman daha bakıyorum derste aklımda kalır hediyeler ve oyunlar çok güzel hocalarım teşekkür ederim hocam benim önümde çok insanlar oturuyordu okumayı biliyorum ama Türkçe çok bilmiyorum insanlar bana bakıyor ve çekiniyorum ben korktum ki yanlış söyleyeyim herkes bana gülmeye başlıyor. Başka derslerde oldu sizinle olmadı. Hocam dersi işliyoruz ama daha farklı işliyoruz oyun gibi o yüzden çok eğlenceli oluyor grup yapıyorsunuz ben ile arkadaşım daha iyi birbirimizi tanıyorduk en eğlencelisi siz bir kağıt vermiştiniz sizin grubun ismini yazın ve resmini ben ve arkadaşım çok konuştuk konuştuk ve şu an oturuyoruz arkadaş olduk o bana selam veriyor.” **OGSÖ-2:** “hocam 1 dönem çok derse katılmıyordum 2 dönem etkinlikleri dinledim diye derse daha çok katılıyorum hocam güzeldi yani eğlenceliydi hocam mesela siz bize hediye veriyorsunuz ya bizi çok motive mutlu ediyor sizin ders anlatmanız bizi daha mutlu ediyor ilk dönem çok ders dinlemiyordum etkinliklerden sonra çok daha dinliyorum bu dönem ben tahtaya kalkmaktan çekiniyordum biraz ama ilerideki zamanlarda biraz şey oldum hocam alıştım başta utanıyorum çekiniyordum ama oyunlarda utanmıyordum sıkılmıyordum hocam eğlenceli oyunlar oynuyoruz siz bizi eğlendiriyorsunuz oyunlarla eğlenerek öğrendiğimi düşünüyorum.”

Katılımcılara ikinci olarak, oyun temelli etkinliklerle öğretmeninle olan ilişkiniz nasıl şekillenmiştir? Maddesi hem bireysel görüşmelerde hem de odak grup görüşmelerinde yönlendirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiş, kategori ve kodlar halinde Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Oyun temelli etkinlikler ve öğretmenle ilişki ile ilgili düşünceler

Kategori	Öğretmenle İlişkinin Düzeyine Yansımaları	f		Toplam
		Olumlu	Olumsuz	
Kodlar	Gelişti	5	-	5
	Önceden azdı	1	-	1
	Diyalog kurma	3	1	2
	Tanımaya başladım	2	-	2
	Tanıımıyordum	-	1	1
Kategori	Öğretmenin Karakterini Fark Etme	f		Toplam
Kodlar	Eğlenceli	3	-	3
	Fark etme	1	-	1
	Şakacı	1	-	1
	Güler yüzlü	1	-	1
	Sevdim	2	-	2
	İyi	6	-	6
	Komik	1	-	1
Toplam		26	2	28

Tablo 2’de görüldüğü gibi oyun temelli etkinliklerin dersin öğretmeni ile ilişkileri şekillendirmeye yönelik görüşler iki kategori altında değerlendirilmiştir. Buna göre “öğretmenle ilişkinin düzeyine yansımaları” kategorisinde yer alan kodlar; gelişti, önceden azdı, diyalog kurma, tanıımıyordum vb. şeklindedir. “Öğretmenin karakterini fark etme” kategorisinde ise yer alan kodlar ise; eğlenceli, şakacı, güler yüzlü, iyi, komik vb. şeklinde tespit edilmiştir. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmenle ilişkinin düzeyine yansımaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-2: “Dersin hocasını hiç tanıımıyordum. Nasıl biri diyordum. Git gide daha iyi tanımaya başladım. Hep bu şekilde olsun bundan sonra bence”. **BGTK-7:** “Öğretmenimle güzel bir eskiden biraz daha böyle öğretmenle fazla konuşmazdım ama şimdi her türlü öğretmenle diyalog kurabilirim”. **BGTK-1:** “Dersin hocası ile ilişkim çok gelişti. Önceden hocayla pek alakam yoktu”.

Öğretmenin karakterini fark etme kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-2: “Şakacı biri. Güler güzlü her şeyi yerinde yapar bunları fark ettim. O yüzden çok eğlenceli. Dersin oyun etkinlikleri ile işlenmesi çok güzel”. **BGTK-3:** “Bu oyun temeli etkinliklerle öğretmenle olan diyalogum gelişti daha çok sevmeye başladım öğretmenimi”. **BGTK 6:** “Katı olduğumu düşünüyordum. Ama çok eğlenceli oldu Akıllı tahtadan açmak oyunlarla etkinliklerle hem eğitici hem eğlenceli olması daha hoşuma gitti.”

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre ise öğretmenle ilişkilerinin olumlu yönde arttığı, öğretmeni daha çok sevmeye başladıkları, daha çok tanıdıkları, öğretmene karşı çekincelerinin azaldığı görüşündedir. **OGTÖ-2:** “hocamla birlikte diyalogunu geliştirdi hem de sosyal bilgileri dersini daha çok sevmeme ve daha çok bilgi edinmem için çaba göstermeme yaradı. Hocamı daha iyi tanımama yol açtı yani hocam böyle yönleri de varmış yani onu daha çok yakın olmaya başladık. Mesela bu yönü varmış sıcakkanlı daha yumuşak olduğunu öğrendim oyunda öğrendiklerimin yeni bilgiler böylece oyun daha çok aklımda kalmaya başladı önceden mesela dersteyken bunun çok karışık olduğu için biraz unutabiliyordum ama oyunla birlikte daha çok kavramaya başladım.” **OGTÖ-4:** “İlk başlarda hiç gelişmemiş özgüvensiz hissediyordum çünkü hocamın bazen sinirli oluyor diye öz güvensiz konuşurdum yanlış bilebilirim şeyine kapılıyordu ama sonradan bu etkinlikler benim diyaloguma özgüvenimi geliştirdi daha rahat konuşabiliyorum artık. Hocamın farklı yanlarını fark ettim çünkü hocam bilime daha merak sardığını gördüm bilim ve çok ilgilendiğini hocam mesela diğer ders Oktay Sinan gibi bilim insanları gibi olun dedi. Dersin etkinliklerle olması normal derslere göre daha eğlenceli oldu çünkü her zaman çocuklarda kazanma isteği var yani oyunu kazanmak bu kazanmak için de hem bilgilerini arttırırlar hem de daha eğlenceli olarak sevdiler.”

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde iki farklı görüş tespit edilmiştir. İlki öğretmenle ilişkilerinin daha olumlu hale geldiğidir. **OGSÖ-2:** “hocam dersin hocası ile ilk dönem aramız biraz kötüydü aramız daha çok düzeldi hocanın anlattığı dersleri daha çok dinliyorum. Hocada bir fark yok. İlk dönemde aynıydı bu dönemde. Biraz yaklaştı hoca da artık ders eğlenceli anlatıyor.” İkinci görüşe göre ise öğretmenle ilişkilerinde bir değişiklik olmamıştır. **OGSÖ-3:** “bir fark olmadı”.

Katılımcılara yönlendirilen bir diğer soru ise “aynı oyunlar içerisinde yer almak arkadaş ilişkilerinizi nasıl şekillendirmiştir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 3’te görüldüğü gibi oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini nasıl şekillendirdiğine yönelik görüşler üç kategoride değerlendirilmiştir. Buna göre “oyun etkinlikleri öncesi” kategorisinde

bulunan kodlar araya almama, yan yana oturma, engellerin varlığı, sevmeme, umursamama vb. şeklindeyken “oyun etkinlikleri sonrası” kategorisinde iletişim, engellerin bulunmaması, tanışma, oyunla tanıma, ön yargı, sevmek, birlikte çalışma, anlaşma, aynılık vb. şeklindedir. Bununla birlikte “kısıtlayıcı faktörler” kategorisinde dil problemi önemli bir kod olarak belirlenmiştir. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Oyun etkinlikleri öncesi kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler

Tablo 3: Oyun temelli etkinlikler ve arkadaşlık ilişkileri

Kategori	Oyun Etkinlikleri	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Kodlar	Araya almama		2	
	Yan yana oturma	1	1	
	Engellerin varlığı		1	
	sevmemek		4	
	umursamama		2	
	tanımama		6	
	Kötü		1	
	Sıkıcı		1	
	Gıcık		1	
	Kavga		1	
Gürültü		1		
Kategori	Oyun Etkinlikleri	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Kodlar	İletişim	4	4	4
	Engel olmaması	6	-	6
	Tanışma	-	2	2
	Oyunla tanıma	2	-	2
	Anlama	5	1	6
	Ön yargı	-	2	2
	Sevmek	1	-	1
	Birlikte çalışma	1	-	1
	Kardeş gibi	1	-	1
	Türk arkadaş	1	-	1
	Sığınmacı arkadaş	11	-	11
	Arkadaşlık kurmak	7	4	11
	Samimi olma	-	1	1
	Paylaşımçı	1	-	1
	İyi	6	-	6
	Anlaşma	2	-	2
	Bakış açısı	1	-	1
	Oynamak	4	-	4
	Aynılık	1	-	1
	Keyif alma	5	-	5
Kategori	Kısıtlayıcı Faktörler			
Kodlar	Dil problemi	1	8	9
Toplam		60	22	82

BGTK-2: “Mesela sığınmacı arkadaşlarımı tanıımıyordum. Etkinliklerden önce iletişimimiz yoktu. Suriyeli olduğu için arkadaşlık kurmu-yordum. Hatta kardeşime de arkadaşlık yapmamasını söylüyordum” **BGTK-3:** “Etkinliklerden önce arkadaşlarla çok fazla görüşmüyordum dersle veya farklı arkadaşlarla top oynayarak vaktimi geçiriyordum o yüzden pek vaktim olmuyordu sığınmacı arkadaşlarıma” **BGTK-4:** “Öncesinde sığınmacı arkadaşlarımla tanışmamız yoktu Bir de sığınmacı arkadaşlarımı sevmiyordum iletişim kurmamda engel olabilir kavga olur gürültülü patırtı olabilir”.

Oyun etkinlikleri sonrası kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-1: “Çok iyi. Mesela Rahaf susardı hep. Şimdi oyunlarda iyi olunca rahaf ile arkadaşlık ilişkilerim arttı. Suriyeli arkadaşlarımla oyun oynamaktan çok keyif aldım. Sureli olması nedeniyle arkadaşlık ilişkim yoktu. Sıkıcı geliyordu. Konuşamadığı için. Ama şuan iletişim kurabiliyoruz. Bir engel yok.” **BGTK-5:** “Önceden sığınmacı arkadaşlarımızla arkadaşlığımız yoktu sonra oyunlarla beraber iletişime geçtik ve arkadaş olduk”. **BGTK-6:** Mesela arkadaşım umut vardı. Tanıştıyorduk ama samimi değildik. Etkinlikler sayesinde artık onun paylaşımcı, iyi kalpli ve ince sesli olduğunu anladım. Sığınmacı arkadaşlarla iletişim kurmaktan ve oyun oynamaktan keyif aldım. Çok fazla arkadaşım olduğu için onlarla arkadaş olmayı düşünmedim birde onların Suriyeli arkadaşları olduğu için yanlarına gitsem beni aralarına almazlar düşüncesine de kapıldım biraz”.

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre oyun etkinlikleriyle arkadaşlık ilişkilerinin olumlu yönde geliştiği, sığınmacı öğrencilerle aynı grupta bulunmaktan keyif aldıkları, ders dışında da sığınmacı arkadaşlarıyla görüşmeye başladıkları, ön yargıların kırıldığı, takım ruhunu yaşadıkları, birbirlerine şans vermeye başladıkları, birbirlerine benzediklerini keşfettikleri ifade edilmiştir. **OGTÖ-4:** “sığınmacı arkadaşlarımız ve normal Türk arkadaşlarımıza daha fazla öğrendim mesela hocam ben Türkçe öğretiyorum öğretirken sığınmacı arkadaşlarımız da bana Suri Arapça öğretmeye çalıştı onların kültürlerini öğrenmeye başladık sonra sığınmacı arkadaşlarımızla daha da tanıştık arkadaşlık kurmak istemezken şu anda herkes benimle arkadaş olmaya çalışıyor diyemeyiz tam da orta derecede oldu. Bu şekilde arkadaşlarımla ilk başta tam tanışmamıştık hiç kimse benim iyi niyeti kötü niyetli olduğumu bilmiyordu ben de onları bilmiyordum Kendi çevremde takılmayı seviyordum hiç şans bile vermeye çalışmadım o istese de ben vermek istemiyordum sonra bir baktım onunla benimle yönlerimiz aynı olmaya başladı aynı şeylerden hoşlanmaya başladık bu sayede daha da oyunlarla aramız gelişti hem birlikte olmak hem de daha iyi arkadaşlık için bir şans vermek anlamında. Hocam çoğu insan önyargılarından dolayı sığınmacı veya başka dilleri bilmeyen insanlarla

arkadaş olmaması ve günümüzde herkes böyle yapıyor genellikle o yüzden bence dil bir engel” **OGTÖ-1:** “bu etkinlikler arkadaşlarımla küs olsam bile arkadaşlarımla daha yakın olmamı barışmamı sağladı onlarla konuşmamı sağladı sığınmacı arkadaşlarımla oyun oynamaktan keyif aldım onlara sorular soruyorum bazen ders dışında karşılaştığımda selam veriyorum onlarla olan iletişimimi geliştirdim. Etkinliklerden önce onlar bize katılmıyordu kendi arkadaşlarıyla oynuyordu biz de kendi arkadaşlarımızla oynuyorduk birbirimizi tanımadığımız için olabilir. Artık iletişim kurmamızda bir engel olduğunu düşünmüyorum”

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde Türk öğrencilerle arkadaşlıklarının arttığı, daha önceden hiç konuşmadıkları, ders dışında selamlaştıkları, engellerin ortadan kalktığı, artık kavga etmedikleri, eşyalarını birbirleriyle paylaştıkları ifade edilmiştir. **OGSÖ-5:** “hocam çok iyi oldu daha iyi arkadaşlarım oldu hocam benim hiç Türk arkadaşım yoktu. Hocam aynı grupta olduğum Türk arkadaşlarımla dışarıda selamlaşıyoruz oynuyoruz birbirimizle kavga etmiyoruz oyunlardan önce hiç olmadı. Oyunlardan önce birbirimizi tanı mıyorduk bir de az Türkçe biliyordum çok değil. Onlarla sizinle arkadaş olabilir miyim diyordum hayır sen suriyelisin git burdan diyorlardı önceden artık demiyor sınıf arkadaşlarım. Oyunlardan önce çok fazlaydı engel ama oyundan sonra hiç olmadı oyun oynuyorum selam veriyoruz benden bir şey istediklerinde veriyorum ben istediğim zamanlar veriyor eskiden her şey vardır kavga ediyorduk birbirimize eşyalarımızı vermiyorduk artık böyle problemler yaşamıyorum.” **OGSÖ-4:** “ben ilk önce okula girdiğimde hiçbir şey bilmiyordum arkadaşlarımla oyun oynuyordum onlar beni anlamıyordu ben de onları anlamıyordum artık onlarla konuşmaya başladım. Türkçeyi anlamıyordum Türkçeyi anlamıyorum diye beni oynatmıyorlardı. Eskiden sen suriyelisin deyip oynamıyorlardı şimdi öyle demiyorlar engel yok.”

Hem bireysel hem de odak grup görüşmelerinde katılımcılara dördüncü olarak “üretim, dağıtım, tüketim” öğrenme alanında oyun temelli etkinliklerin kullanılması sizlere neler kazandırmıştır?” sorusu yönlendirilmiştir.

Elde edilen verilere göre oyun temelli etkinliklerin kazandırdıklarına yönelik bireysel görüşmeler iki kategoride değerlendirilmiştir (Tablo 4). Bu kapsamda “öğrenmeye yansımaları” kategorisinde öğrenmeyi kolaylaştırdı, anlamaya başladım, dikkatim arttı, daha iyi öğrendim vb. kodlar tespit edilmiştir. “Derse yönelik tutuma yansımaları” kategorisinde ise ders zevkli hale geldi, önceden sıkıcıydı, önceden dersi sevmezdim vb. kategoriler yer almıştır. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Oyun Temelli Etkinliklerin Kazandırdıklarına Yönelik Düşünceler

Kategori	Öğrenmeye yansımaları	f		Toplam
		Olumlu	Olumsuz	
Kodlar	Öğrenmeyi kolaylaştırdı	7	-	7
	Anlamaya başladım	4	-	4
	Dikkatim arttı	1	-	1
	Daha iyi öğrendim	4	-	1
	Bilgimi arttırdı	1	-	1
	Başarım arttı	1	-	1
Kategori	Derse Yönelik Tutuma Yansımaları			
Kodlar	Ders zevkli hale geldi	3	-	3
	Önceden sıkıcıydı	1	-	1
	Önceden dersi sevmezdim	1	-	1
	Dersi sevmemi sağladı	3	-	3
	Eğlenceli hale geldi			
	İlgim arttı	3	-	3
Toplam		34	-	34

Oyun etkinliklerinin öğrenmeye yansımaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-1: “Öğrenmemi kolaylaştırdı mesela hani daha önce hiç anlamıyordum. Oyunlar onayarak anlamaya öğrenmeye başladım”. **BGTK-2:** “Konuyu anlamamı kolaylaştırdı”. **BGTK-3:** “Etkinlikler konuyu daha iyi öğrenme mi kolaylaştırdı”.

Oyun etkinliklerinin derse yönelik tutumlara yansımaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-1: “Oyunlar ile sosyal bilgiler dersinin daha zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum. Daha önceden sıkıcı olduğunu düşünüyordum.” **BGTK-2:** “Sosyal Bilgiler dersini hiç sevmezdim. Sınavlardan da kötü alıyordum çalışmıyordum. Ama artık etkinlikler ile daha iyi anladım. Sınavdan 100 aldım. Sosyal bilgiler dersini sevmeye başladım. Artık sosyal bilgiler dersi olduğu günler okula gelmek için can atıyorum.” **BGTK-4:** “bu oyunlarla sosyal bilgiler dersi hem zevkli hem de eğlenceli hale geldi bu etkinlikler ile sosyal bilgiler dersinde olan ilgim pekişti”.

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre konuyu daha iyi anladıkları, daha iyi öğrendikleri, konulara daha fazla odaklandıkları, konuları daha fazla sevdikleri ifade edilmiştir. **OGTÖ-2:** “konuyu öğrenmemi kolaylaştırdı arkadaşlarımla birlikte eğlendim eğlenmekle öğrenmek çok eğlenceli olduğu için arkadaşlarımla hem ilişkimi hem de

derslerimi etkiledi. Sosyal bilgiler dersi zevkli ama şimdi daha da kavramaya başladın mesela terimleri öğrenmeye meraklı olduğum için böyle oyunlarla birlikte daha çok öğrenmemi sağladı.” **OGTÖ-4:** “üretim dağıtım tüketim konusunu daha iyi anlamama sağladı herkes konuyu karıştırıyordu etkinlikler sayesinde daha eğlenceli olduğundan kazanma hissiyatı ile birlikte doğru cevaplar verdiler böyle düşünüyorum. Hocam bütün öğrencilerin kavrama yeteneğini öğrenme duygularını arttırdı bu sayede her gün yapılmasını isteyerek daha çalışıyorlar ve bu konuyu ezberleyerek daha bilgilerini geliştiriyorlar.”

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde de konuyu daha iyi anladıkları, daha iyi öğrendikleri ifade edilmiştir. **OGSÖ-6:** “öğrenmemi kolaylaştırdı heyecanlı bir şekilde anlatıyorsunuz diye faydalı oldu. Siz oyun oynattığınız zaman eğlenceli oluyor çünkü oyun var daha heyecanlı hale geliyor bu yüzden eğlenceli oluyor.” **OGSÖ-4:** “oyun öğrenmemi kolaylaştırdı siz oyunla bize top oynattırdınız bize kağıt verdiniz onun için de sorular vardı o yüzden anlamamızı kolaylaştırdı. Bu konu eğlenceli çünkü bize oyunla öğretiyorsunuz dersle beraber aynı anda.”

Bireysel ve odak grup görüşmelerinde katılımcılara yönlendirilen son soru “oyun temelli etkinlikler sınıf kurallarına uyma sürecinizi nasıl şekillendirmiştir?” sorusudur. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiş, kategori ve kodlar halinde Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Oyun Temelli Etkinliklerle Sınıf Kurallarına Uymaya Yönelik Düşünceler

Kategori	Kuralların Gerekliliği	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Kodlar	Oyunların etkisi	13	-	10
	Uyumumu arttırdı	5	-	5
	Sabırlı olmayı öğrendim	1	-	1
	Eskiden hiç uymuyordum	2	-	2
	Önceden sıkıcıydı	2	-	2
	Dikkatimi etkiledi	1	-	1
	Kurallara uymayı öğrenme	5	-	5
Toplam		29	-	29

Oyun temelli etkinliklerle sınıf kurallarına uymaya yönelik görüşler kuralların gerekliliği kategorisi altında oyunların etkisi, uyumumu arttırdı, sabırlı olmayı öğrendim, dikkatimi etkiledi vb. kodlarla değerlendirilmiştir (Tablo 5). Kategoriyeye ait örnek doğrudan ifadeler aşağıda verilmiştir.

BGTK-1: “Bu oyunlar etkinlikler sınıf kurallarına uyumumu etkiledi. Önceden kurallara hiç uymuyordum. Oyunların bazıları sıkıcıydı. Kaza-

namadığım zaman sıkıcı geliyordu". BGTK- 4: "sınıf kurallarını artık daha iyi uyuyorum". BGTK-5: "Oyunlarla daha sabırlı olmayı öğrendim kurallara uymayı öğrendim".

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre kurallara neden uyulması gerektiğini öğrendiklerini, kuralları öğrendikleri ifade edilmiştir. **OGTÖ-2:** *"evet kurallara önceden hani böyle yapardım sonraları yoktu ama şimdi artık kuralları ne için olduğunu öğrendim."* **OGTÖ-5:** *"oyunlar etkinlikler olmadan önce daha az kural biliyordum oyunlar olunca kurallar daha da gelişti."*

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde iki farklı görüş tespti edilmiştir. İlki sınıf kurallarına uyumu etkilediği ikincisi ise oyun kurallarına uymanın sınıf kurallarına uymayı etkilemediği şeklindedir. **OGSÖ-2:** *"oynadığımız zaman onun da kuralları var sınıfın da kuralları var her şeyin kuralları var her şeye uymak zorundayız uyumazsak tatsızlık çıkar bu oyunlar okul ve sınıf kurallarına da uymama etki etti."* **OGSÖ-1:** *"hayır etki etmedi."*

Sonuç ve Tartışma

Sığınmacı ve Türk öğrencilerin bir arada bulunduğu sınıfta oyun temelli etkinliklerle sosyal bilgiler dersinin işlenmesinin öğrencilerin derse katılımına, ders öğretmeniyle ilişkilerine, arkadaşlık ilişkilerine, sınıf kurallarına uyumlarına ve dersin kazanımlarının etkili bir şekilde verilmesine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir.

Beş haftalık oyun etkinlikleriyle işlenen derse ait bireysel ve odak grup görüşmelerinde oyunların derse katılımı arttıran önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin oyunları sevmeleri, oyunların motive edici ve eğlendirici olması katılımı etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında oluşturulan oyun gruplarının Türk ve sığınmacı öğrencilerin karışımından olması öğrencilere iletişim kanallarını açmıştır. Derse katılım hep birlikte gerçekleşmiştir. Oyun etkinlikleri daha önce derse katılmayan, çekingen davranan sığınmacı öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamıştır. Oyun etkinlikleri bu kapsamda sosyal bilgiler dersini farklılaştırmış, dersi öğrenciler için ilgi çekici hale getirmiştir. Sığınmacı öğrenciler açısından derse katılımı engelleyen önemli bir faktör de alan yazında da belirtildiği gibi dil problemdir. Ancak oyun etkinlikleri derse katılım açısından dil kaynaklı problemleri en aza indirmiştir. Sığınmacı öğrenciler oyunları anlamakta zorluk yaşamamış, asgari düzeyde de Türkçe dil bilgileriyle oyun etkinliklerini tamamlayabilmişlerdir.

Oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin öğretmenle olan ilişkilerine yansımaları da olumlu olarak tespit edilmiştir. Hem Türk öğrenciler hem

sığınmacı öğrenciler öğretmenle ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda dikkat çeken önemli bir bulgu öğrencilerin oyun etkinlikleriyle öğretmenlerinin farklı özelliklerinin var olduğunu keşfetmeleridir. Öğretmenlerinin eğlenceli, şakacı, komik ve sıcak olduğunun farkına varmışlardır. Dersin öğretmeniyle Türk öğrencilerin iletişim kurmaları sığınmacı öğrencilere göre daha kolaydır. Türk öğrencilerle öğretmen arasında dil probleminin bulunmaması iletişimin daha anlaşılabilir olmasını sağlamaktadır. Ancak sığınmacı öğrenciler için durum daha zordur. Bu nedenle oyun etkinlikleriyle öğretmenle sığınmacı öğrenciler arasındaki ilişki de olumlu gelişmiştir. Sığınmacı öğrenciler öğretmenlerini sevmeye başladıklarını daha önce iletişim kurmadıklarını ancak oyun etkinliklerinde öğretmenin kendilerine daha yakın davrandığını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Burada esas olan öğretmenin oyun etkinlikleriyle birlikte sığınmacı öğrenciyle etkileşiminin artmasıdır.

Alan yazında sosyal bilgiler dersiyle ilgili en çok vurgulanan eksiklik farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmamasıdır. Çalışmada oyun etkinliklerinin sosyal bilgiler dersini farklılaştırdığı, öğretmen öğrenci ve öğrenciler arası etkileşimi arttırdığı sonucuna varılmıştır. Öğrenciler arası iletişim ve etkileşim açısından oyun etkinliklerinin hem Türk öğrenciler arasındaki arkadaşlık ilişkilerine hem de sığınmacı ve Türk öğrenciler arasındaki arkadaşlık ilişkilerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Alan yazında sıklıkla belirtilen sığınmacı öğrencilerin uyum problemleri, Türk öğrencilerle kaynaşmamaları oyun etkinlikleriyle en aza inmiştir. Aynı grup içerisinde yer alan sığınmacı ve Türk öğrenciler grupları için birlikte mücadele etmiş, ön yargıların anlamsız ve kötü olduğunun farkına varmış, oyunu kazanınca birlikte sevinmiş kaybedince de birlikte üzülmüştür. Oyun öncesinde hiç konuşmayan öğrenciler arkadaşlık kurmaya başlamıştır. Sığınmacı öğrenciler daha önce kendilerine isimleriyle hitap edilmediği “Suriyeli” gibi ifadelerle seslendirildiğini ancak oyun etkinlikleri sonrasında bu sorunun ortadan kalktığını ifade etmişlerdir. Katılımcı görüşlerinin hemen hepsi oyun etkinliklerinin arkadaşlık ilişkilerinde engel olmadığını hissettirdiğini ifade etmiştir. Alan yazında sığınmacı öğrencilerin yer aldığı sınıflarda oyun etkinliklerinin katkısına yönelik çalışmaya rastlanmasa da genel olarak sosyal bilgiler dersinde oyun etkinliklerinin kullanımına yönelik çalışmalar mevcuttur. Örneğin Uygun vd. (2018) çalışmasında eğitsel oyun etkinliklerinin öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirdiğini, arkadaşlarıyla etkileşimini arttırdığını tespit etmiştir.

Oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı, derse yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği tespit edilmiştir. Daha

önceden dersi sevmeyen öğrenciler dersi çok sevmeye başladıklarını ifade etmiştir. Yeşilkaya'nın (2013) çalışması da bu sonucu destekler niteliktedir. Araştırmacı sosyal bilgiler dersinde eğitsel oyun etkinliklerinin derse yönelik tutum açısından deney grubu öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çağır'da (2020) akıl ve zeka oyunlarının kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumunu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Pehlivan ve Demirel'de (2022), çalışmalarında sosyal bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ve oyun yoluyla öğretimi karşılaştırmış ve toplam erişimi, bilgi düzeyi erişimi ve kavrama düzeyindeki erişimde eğitsel oyunların kullanıldığı grup lehine anlamlı bir fark tespit etmişlerdir.

Oyun etkinlikleri aynı zamanda öğrencilerin sınıf ve okul kurallarına uyumunu da etkilemiştir. Oyun etkinliklerindeki kuralların gerekliliği sınıf ve okul kurallarının da gerekli olduğu düşüncesini uyandırmıştır.

Oyun etkinlikleri dersi öğretim boyutundan daha öteye taşımıştır. Özellikle Türk öğrencilerle sığınmacı öğrenciler arasındaki uyumu kolaylaştırmış, öğrencilerin kendi deyimleriyle birbirlerinin aynı olduğunun farkına varmalarına yardımcı olmuştur. Bu kapsamda oyun etkinliklerin ön yargıların ve kalıp yargıların kırılmasında önemli bir yere sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Oyunlar çocuklar için hiç şüphesiz çok önemlidir. Bir anlamda oyun etkinlikleri çocuğu problem ortamından, problemliler durumlardan uzak tutmayı içermektedir. Bilindiği üzere çocuk oyunlarının önemi evrenseldir. İrk, etnisite, milliyet ayrımı olmaksızın her çok çocuk için oyun kıymetlidir. Bu kapsamda eğitsel oyunlardan eğitim öğretim ortamlarında faydalanılmalı ve öğretmenlerin derslerinde eğitsel oyunları kullanmaları teşvik edilmelidir. Ayrıca araştırmacılar alan yazında bu noktada yer alan boşluğu doldurmak ve mevcut problemlere çözüm üreten modeller geliştirmek amacıyla deneysel çalışmalar ve eylem araştırmaları yapabilirler. Özellikle lisansüstü düzeydeki çalışmalar için araştırmacıların bu alana teşvik edilmesi önemlidir.

Kaynaklar

AYTAÇLI, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.

BAYRAM, Y.T.-ÇALIŞKAN, H. (2019). Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Oyunlaştırılmış Yaratıcı Etkinlikler: Bir Eylem Araştırması. *Journal Of Individual Differences In Education*, 1(1), 30-49.

BİNGÖLBALI, A.-YALÇIN, N., & BATDI, V. (2023). Ortaöğretim Kademesinde Oyun Temelli Uygulamaların Karma-Meta Yöntemi ile Analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(3), 1117-1129.

BULUT, S.-SOYSAL, Ö.K.-GÜLÇİÇEK, D.(2018). Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğretmeni Olmak: Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1210-1238.

CRESWELL, J.W. (2007). Educational Research Planning, Conducting And Evaluating Quantitative And Qualitative Research (3. Ed.). USA: Merii Prentice Hall.

ÇAĞIR, S. (2020). Sosyal Bilgiler Kavramlarının Öğretiminde Zekâ ve Akıl Oyunları. *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÇAVUŞ R.-KULAK B.-BERK, H.- ÖZTUNA KAPLAN, A. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Oyun Etkinlikleri ve Günlük Hayattaki Oyunların Derse Uyarlanması. *İgder İstanbul, Gönüllü Eğitimciler Derneği, Fen ve Teknoloji Öğretmenleri Zirvesi*.

ÇİL, O.-SEFER, F. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Oyun Temelli Matematik Etkinliklerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1366-1385.

FAİZ, M. (2021). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitsel Oyun Kullanımı. KARADENİZ, O. ve ER, H. (Ed.), Eğitsel Oyunlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde (s. 97-153). Pegem Akademi.

GERRİNG, J. (2007). Case study research: principles and practices. *New York: Cambridge University Press*.

<https://www.goc.gov.tr/multeci>

<https://www.unhcr.org/tr/35627-forced-displacement-hit-record-high-in-2021-with-too-few-able-to-go-home.html>. 20.02.2024/ 17:11

KARADENİZ, O.-ER, H. (2021). 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitsel Oyun Kullanımı. Karadeniz, O. ve Er, H. (Ed.), Eğitsel Oyunlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde (s. 154-208). Pegem Akademi.

KOÇYİĞİT, S., TUĞLUK, M. N., KÖK, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(16), 324-342.

LEVENT, F.-ÇAYAK, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.

MERRİAM, S. B. (2009). A Guide to Design and Implementation (3. Baskı). S. Turan, Çev. Ed.). *Nobel*.

PAKER, T. (2015). Durum Çalışması. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (editörler), Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları. (ss. 119-134). *Ankara Anı Yayıncılık*.

PEHLİVAN, H.-DEMİREL, Ö. (2022). Örnek Olay ve Oyun Yoluyla Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Düzeyine Etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1923-1932.

SARITAŞ, E.-ŞAHİN, Ü.-ÇATALBAŞ, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Ek1), 208-229.

SONGÜR, N.-OLGUN, O. (2020). Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği. *Third Sector Social Economic Review*, 55(4), 2969-2996.

ŞİMŞİR, Z.-DİLMAÇ, B. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Elementary Education Online*, 17(2).

TANRIKULU, F. (2018). Suriye Krizi Sonrası Türkiye'deki Sığınmacıların ve Göçmenlerin Eğitimi: Geçmiş, Bugün Ve Gelecek Perspektifleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2585-2604.

TAVŞANCIL, E.-ASLAN, A. E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. *Epsilon*.

UYGUN, K., AKKEYİK, U.-ÖZTÜRK, C. (2018). Eğitsel Oyunların Sosyal Bilgiler Öğretimine Etkisi: Etkinlik Örneği. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (Adeder) Research And Experience Journal (Rej)* 3 (2), Aralık, 2018

ÜNAL, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.

YEŞİLKAYA, İ. (2013). 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Zaman İçinde Bilim" Ünitesinin Eğitsel Oyun Yöntemi ile Öğretimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, *Seçkin Yayıncılık*.

YİN, R. K. (2003). Case Study Research: Design And Methods. *London Sage: Publications*.